

SABANILLA
L.dz.40/44.

Wpływ dn. 16. III. 1944
L. dz. 280/44
Przydział.....

Dnia -7.marca 1944.r.

R A P O R T O R G A N I Z A C Y J N Y N R. 18.
(Z a L U T Y 1944.r.)

I. Kierownictwo Placówki i personel stały.

1) PEDRO - Kierownik Placówki. Personalja znane.

Kierował całością prac Placówki. Opracowywał raporty organizacyjny, sytuacyjne oraz szereg specjalnych raportów i meldunków (notatek).

Utrzymywał kontakty zewnętrzne, kontakty z Poselstwem R.P. i z attaché wojskowym, był odpowiedzialny za szyfry. Współpracował ściśle ze STANISŁAWEM, utrzymywał kontakty z szeregiem informatorów świadomych, półświadomych i nieświadomych.

Wykonał szereg prac pokrywkowych w charakterze "Pomocnika Morskiego przy Attaché Wojskowym". Pomagał w pracy rekrutacyjnej (zabiegi w kierunku wyjścia z martwego punktu rekrutacji wobec całkowitego wstrzymania transportów z Brazylji przez Admiralicję Brytyjską.) Utrzymywał kontakty z attaché morskimi brytyjskim i amerykańskim, z Ministerstwem Marynarki, kilkakrotnie wykonywał funkcje "reprezentacyjne" (Uroczystość studenia Republiki Dominikańskiej, Akcja na rzecz ofiar trzęsienia ziemi w Meksyku, Pożegnanie Ambasadora Brytyjskiego Noel'a, i t.p.) Utrzymywał kontakt ze SPRYCIARZEM.

2) JANKOWSKI - Oficer Wywiadowczy Placówki. Personalja znane.

15' jakis?
Prowadził prace wywiadowcze, opracowywał raport i notatki KW. Prowadził kasę i księgowość. Utrzymywał kontakty z informatorami. Ekspedjował pocztę przez TOMASZA. Utrzymywał kontakt z TOMASZEM.

z jakim wynikiem

Pomimo wielkich trudności osobistych (kłopoty gospodarcze w związku z utrzymaniem rodziny przy katastrofalnejwyżce cen kosztów utrzymania) JANKOWSKI w okresie sprawozdawczym dawał maximum pracy z siebie, co należy podkreślić. Wysoka opinia Kierownika Placówki o JANKOWSKIM, wyrażona w raporcie organizacyjnym poprzednim (styczeń b.r.) w niczym nie została zmieniona. Pracownik wysoko wartościowy.

3) PEGAR - Pracownik Placówki. Personalja znane. W okresie sprawozdawczym współpracował w dziale KW. i w opracowaniu raportu KW. Prowadził kartotekę KW. Prowadził cenzurę listów ochotników wspólnie z JANKOWSKIM. Współpracował w prowadzeniu rachunków, przepisywał na maszynie. Opracowywał raporty z terenu, opracował notatki prasowe, opracowywał materiały z terenu.

Również zasługuje na podkreślenie praca PEGARA w obecnym kryzysie gospodarczym, ~~nie~~ Obciążony rodziną, nie tylko wykonywuje swoje obowiązki bez zarzutu, lecz jeszcze wnosi inicjatywę i prace i obserwacje dodatkowe, gdy zmuszony jest dorabiać na zewnątrz., gdyż wynagrodzenie otrzymywane od Placówki wystarczyć mu nie może na 3 osoby. (PEGAR pracuje jako bibliotekarz, uporządkowując bibliotekę Poselsstwa, oraz pracuje fizycznie jako artystyczny introligator) Pracownik wysoko wartościowy, ideowy.

4) SPRYCIARZ - Kierownik Posplacówki SALTA. Personalja znane.

W okresie sprawozdawczym utrzymywał kontakt towarzyski i kontaktował się z PEDRO. Wielokrotnie spotykany przez JANKOWSKIEGO w lokalu TOMASZA. Wymieniał opinie z Placówką na temat aktualnej sytuacji.

Poza tym aktywność jego w stosunku do Firmy nie jest placówce znana.

II. Sieć organizacyjna oraz informatorzy.

a) SABANILIA.

A) Rio de Janeiro.

5) MAKOWSKI - Nr. ew. 5185. - Personalja znane. Dostarczył wiele materiału gospodarczego, wykazując dużo inicjatywy.

Ostatnio informacje jego są specjalnie wartościowe wobec potęgującego się kryzysu gospodarczego w Brazylii i wielkiej fali spekulacyjnej. Informator wartościowy.

- 6) BERGER - Nr.ew.5186. - Personalja znane. | Dostarczyli wiadomości hotelowych.
- 7) BENEDICT - Nr.ew.5187. - Personalja znane. |
- 8) SZLEM - Nr.ew.5301. - Personalja znane.
W okresie sprawozdawczym był czynniejszy niż poprzednio. Dostarczył jedno dobre opracowanie polityczne i kilkanaście wiadomości, które okazały się wartościowe. Dobry informator, kiedy "mu się chce".
- 9) OCHOTNIK - Nr.ew.5302. Personalja znane.
Przechodził ciężką operację infekcyjną. W okresie sprawozdawczym nie był w możności współpracy.
- 10) BOLESŁAW - Nr.ew.5188. - Personalja znane.
W omawianym okresie bardzo aktywny i pożyteczny. Dostarczył wielu wiadomości zarówno politycznych, jak wojskowych, jak i KW.
BOLESŁAW jest informatorem pełnym inicjatywy własnej, chętnym i karnym. W swej pracy dla placówki ponosi często spore wydatki, które z reguły pokrywa z własnej kieszeni, pomimo, że położenie jego interesów osobistych bardzo się w ostatnich czasach pogorszyło wobec kryzysu gospodarczego i wielkiego wzrostu cen.
Informator ideowy i bardzo wartościowy.
- 11) ARNOLD - Nr.ew.5189. - Personalja znane.
Dostarczał wiadomości z odcinka stosunków wewnętrznych Poselstwa i Attachatu, oraz wiadomości KW.
Informator pożyteczny.
- 12) SYK - Nr.ew.5307 - Personalja znane.
Pomimo pewnego "ociągania się" SYKA. (Ambicja, że on "nie bierze" pieniędzy, jak tylko za "prace wykonane") w omawianym okresie czasu praca Syka była pożyteczna, gdyż dostarczył on wiele cennych informacji wewnętrzno-politycznych brazylijskich.
Informator wymagający bardzo ostrożnego postępowania, o wielkim pojęciu o samym sobie i zarozumiałości, jednak dzięki dawnym i wartościowym kontaktom, bardzo pożyteczny.
- 13) TERESA - Nr.ew.5306. - Personalja znane.
W okresie sprawozdawczym na urlopie.

14) WETERAN - (Na razie bez przydzielonego numeru) - Wachmistrz TUSZOWSKI WALDEMAR, lat około 50, zaangażowany przez pułk. ARCISZEWSKIEGO jako "wachmistrz-szef Domu Żołnierza" w Rio de Janeiro. Pracował rzekomo w wojsku polskim "w dwójkę". Inteligentny na swoją sferę, chętny do współpracy, ideowy. Dostarcza świadomie wielu wiadomości o ochotnikach, mając możliwość bezpośredniej ich obserwacji, udziela informacji KW na tematy rekrutacyjne. Od chwili "porozumienia" z Placówką bardzo pożyteczny.

15) WYSOKI - (Bez przydzielonego numeru) - Personalja znane. W okresie sprawozdawczym współpracował z Placówką. Dostarczył szeregu wiadomości. Nadal oczekuje na pieniądze na przejazd do New Yorku do tamtejszego P.A.T. - Ponieważ dotąd pomimo oficjalnego zaangażowania, żadna kwota nie nadeszła, żyje z zaliczek Poselstwa. Jest rozgoryczony i rozczulony. Placówce wydaje się, że ze względu na jego inteligencję, obrotność, znajomość pracy i stosunków, nadawałby się do wykorzystania dla firmy po przyjeździe do New Yorku. Bezsprzecznie ideowy.

B) São Paulo.

16) MARTINS - Nr. ew. 5303. - Personalja znane. Po odwiedzinach PEDRO w São Paulo znowu wzmożł współpracę i to bez tak wielkiej zależności, jak poprzednio, od ROGATKI. Dostarczył szeregu wartościowych opracowań i wiadomości, głównie na tematy propagandy i agentów sowieckich, jak również ściśle KW. Wydaje się, że uzależnienie od MARTINSA szeregu informatorów dało pozytywne rezultaty, gdyż zmusiło jego samego do samokontroli i aktywności. Pracownik pożyteczny.

17) ZAGŁOBA - Nr. ew. 5309. - Personalja znane. Dostarczał wartościowego materiału w okresie sprawozdawczym. Pożyteczny.

18) PUMA - Nr. ew. 5310. - Personalja znane. PUMA podtrzymuje kontakt z placówką, pomimo, że jest

obecnie na przeszkoleniu wojskowym w Szkole Mechaników Lotniczych. Ideowy. Jest pożyteczny.

- 19) MOLIER - Nr. ew. 5305. - Personalja znane.
W omawianym okresie sprawozdawczym znowu podniósł się jego współudział w pracy. Dostarczył szeregu wiadomości ogólnych i typu KW.
Informator wartościowy.

c) Curitiba i stan Paraná.

- 20) LWOWSKI - Nr. ew. 5198. - Personalja znane.
Ożywił swoją działalność po wizycie PEDRO w Curitiba. Dostarczył szeregu wiadomości ogólnych i typu KW. Komunikacja z LWOWSKIM polepszyła się dzięki dość licznym ostatnio okazjom.
Pracownik pożyteczny.
- 21) KLON - Nr. ew. 5308. - Personalja znane.
Po odwiedzinach Placówki w Rio de Janeiro również i KLON zdradza dużą energję i inicjatywę. Nadesłał sporo materiału, z którego było szereg wiadomości pożytecznych i wartościowych.
Informator pożyteczny.
- 22) GUARANY - Nr. ew. 5304. - Personalja znane.
Nadal przebywa na głębokim interjorze. Podtrzymuje kontakt listowny.
- 23) FELIX - (bez numeru) - Personalja znane.
Podtrzymywał kontakt z placówką listowny oraz jako pośrednik z KLONEM i KUBIKOWĄ.
- 24) KUBIKOWA - (bez numeru) - Personalja znane.
Podtrzymywała kontakt listowny z Placówką.
Służyła jako "skrzynka pocztowa".

b) PODPLACÓWKA "SALTA".

Nie jest znana praca SALTY kierownikowi placówki SABANILLA.

III. Sieć towarzyska oraz informatorzy nieświadomi.

- 25) DOKTOR - Jak placówka wiadomo, usiłował popełnić samobójstwo, lecz został odratowany. Obecnie Placówka jest w poszukiwaniu jego miejsca pobytu.
- 26) DZIUNIA - Dostarczyła szeregu bardzo ciekawych wiadomości o stosunkach wewnętrznych, brazylijskich.
- 27) WARCHOŁ - Otrzymał doskonałą posadę naczelnika jednej z "kolumn", budujących kolej z Bello Horizonte do Victorii (kolej nad Rio Doce). Dostarczył wielu wiadomości z terenu robotniczego. Jest dostatecznie przygotowany, aby w najbliższym czasie stać się pożytecznym informatorem świadomym.
- 28) SARENKA - Nie obecna w Rio.
- 29) LADY - W okresie sprawozdawczym była bardzo pożyteczna dla Placówki. Dostarczała stale i często wiadomości politycznych, które zawsze prawie potwierdzały się z innych źródeł. Wielka przyjaciółka Polski. Jest chętna i ideowa. Placówka ostrożnie będzie się starała zrobić z niej informatora świadomego. LADY jest wysoko wartościowa dla Placówki.
- 30) GADUŁA - Bardzo wartościowy informator, doskonale orientujący się w politycznych przemianach i prądach aktualnych w Brazylii. W omawianym okresie czasu, pomimo, że większość czasu spędzał w São Paulo, kontaktował się kilkakrotnie z kierownictwem Placówki i dostarczył wiele wartościowych wiadomości.

B) Curitiba i stan Paraná

Zarówno sieć LWOWSKIEGO, jak i sieć KLONA bez zmian.

D) São Paulo

Bez zmian.

IV. Nawiązanie w okresie sprawozdawczym nowych kontaktów.

PEDRO, dzięki GADULE i LADY ponawiały szereg nowych kontaktów w sferach brazylijskich. (Podsekretarz Stanu w MSZ-SOARES (nie należy mieszać z pułkownikiem SOARES z Kurytyby), dr. PINTO-przyjaciół osobisty prez. VARGASA i wzięty adwokat Rioski, członkowie PENKLUBU i t.p.)

JANKOWSKI nawiązał bliski kontakt z przebywającym chwilowo w Rio WŁODZIMIERZEM TUCHOLSKIM (Mieszka obecnie w São Paulo, lat circa 38, adwokat, był zarządca Hochenloe'go (komisaryczny zarządca) na Górnym Śląsku. Człowiek z dużym stażem społecznym z okresu polskiego. Na terenie São Paulo zdołał uzyskać wpływ w kolonii polskiej i w miejscowym towarzystwie)

V. Opanowanie terenu i ogólne wyniki pracy.

W okresie sprawozdawczym Placówka przepracowywała materiały uzyskane dzięki kontaktom z terenem, oraz dzięki ścisłej współpracy ze STANISŁAWEM, jak i własnym wysiłkiem ożywiła działalność KW, zwłaszcza na odcinku komunistycznym (sowieckim) ... Dzięki kontaktom z GADULĄ, LADY i z SYKIEM, w okresie sprawozdawczym Placówka otarła się bliżej o sfery polityczne i ponawiała ważne kontakty na tym terenie (punkt IV).

Pokrywkę pracowników placówki w Rio de Janeiro są wystarczające i nie budzą zastrzeżeń.

2. Stosunki z Posłem i Poselstwem, dzięki wysiłkom placówki i... z powodów nieznanych, w okresie sprawozdawczym były znacznie lepsze. Poseł odbywa regularne konferencje z kierownikiem Placówki co czwartek i w ostatnich czasach udziela dość dużo materiału politycznego, który służy przede wszystkim jako sprawdzian posiadanych przez Placówkę materiałów. Sekretarz Poselstwa ZANIEWSKI kontaktuje się codziennie z Placówką, udzielając pomocy i materiałów z własnej inicjatywy, co było przez czas dłuższy "w zawieszeniu". Inni pracownicy Poselstwa, dawniej wyraźnie manifestujący swą niechęć, w ostatnich czasach są uprzedzającą uprzejmi i uczynni. Oczywiście Placówka nie łądzi się co do szerości tych objawów.

Stosunki, z odchodzącym w marcu do Londynu, attaché wojskowym nadal bardzo dobre.

VI Trudności i prośby.

Wobec zbliżającego się urlopu JANKOWSKIEGO nadal pozostaje trudnością brak kontaktu PEDRO z TOMASZEWSKIMI, który to kontakt może być, w myśl instrukcji, nawiązany jedynie przy zaaranżowaniu go przez CENTRALE. Placówka prosi, o ile możliwości, o załatwienie tej sprawy.

VII. Sprawy budżetowe.

W myśl rozkazu Centrali z dnia 16.II.44.L.dz.166/44, punkt 6. Placówka powzięła szereg oszczędności tak, aby budżet nie przekraczał 10.000 miesięcznie i planuje pracę w ten sposób aby (w myśl wymienionego punktu rozkazu) w ciągu najbliższych 3 miesięcy utrzymać się na tym poziomie.

Kierownik Placówki uważa jednak za swój obowiązek zameldować, że istotnie wzrost kosztów utrzymania, oraz wzrost cen wszelkich produktów i materiałów w Brazylii przybrały rozmiary wyjątkowe, dochodząc do 200%, a nawet 300%. Ponieważ nie jest to połączone z jednoczesnym spadkiem pieniądza w stosunku do dolara (kurs utrzymuje się przy przekazach telegraficznych w wysokości 19.15 za dolara) wytworzyła się sytuacja, że za każde świadczenie i za każdy materiał (n.p. piśmienne materiały) trzeba płacić po kilka lub kilkanaście razy drożej.

Oczywiście informatorzy płatni, otrzymując to, co poprzednio, uważają, że są mniej płatni, a wartościowscy otrzymali podwyżki (Martins, Lwowski t.j. ci, których wynagrodzenie stanowi jedyny środek utrzymania).

Woźnemu Franciszkowi JEKOT udało się podwyższyć w ten sposób (do wysokości płacy, uregulowanej przez dekret prezydenta VARGASA, w ostatnich dniach, jako płaca minimalna), że do "spółki", opłacającej woźnego, obok attaché wojskowego i Placówki, wszedł trzeci udziałowiec t.j. Fundusz Rekrutacyjny (ppor. LENARTOWICZ). W ten sposób JEKOT, pobierając uprzednio 650 cr. miesięcznie, obecnie dotaje 975 cruzeiro, mieszkanie i światło.

Z dniem 1. stycznia 1944.r. wszyscy pracownicy Poselstwa otrzymali podwyżki (jest to druga podwyżka od roku) wahające się od 15% do 25% pensji zasadniczej, oraz otrzymali dodatki na żony i dzieci. (Na żonę 17%, a na każde dziecko £.5. to jest circa 400 cruzeiro). Podwyżka ta objęła również attaché wojskowego i pracowników jego biura. Odpowiednie zestawienie załączam. (załącznik Nr.1.)

Ponieważ wysokość płac JANKOWSKIEGO i PEGARA jest poniżej "Tabeli Uposażeniowej", zawartej w punkcie VIII (Budżet Placówki) INSTRUKCJI ORGANIZACJI PRACY PLACÓWKI WYWIADOWCZEJ "SABANILLA" L.dz.660/43. stawiam wniosek, powołując się na rzeczywiście wyjątkowe ciężary powstałe na skutek katastrofalnego wzrostu kosztów utrzymania, oraz ze względu, że pracownicy Placówki obecnie są mniej płatni niż ich koledzy z attachatu i Poselstwa, przy pokrywkowej styczności, o podwyższenie:

zrówno JANKOWSKIEMU jak i PEGAROWI uposażenia miesięcznego w ramach uznania i możliwości finansowej Centrali, cznie.

VIII. Zamierzenia na przyszłość.

Ze względu na ograniczenia budżetowe Placówka w najbliższych miesiącach nie zamierza rozbudowywać się organizacyjnie w terenie, w dalszym ciągu jednak rozszerzając się

informatorów świadomych-ideowych i informatorów nieświadomych.

IX. Współpraca z Tomaszewskimi.

Stosunki pozostają nadal w ramach dotychczasowych. Nadawanie i odbiór poczty odbywa się bez żadnych trudności. W okresie sprawozdawczym JANKOWSKI doprowadził do rozmowy z TOMASZEM, w której dostarczył mu poważną ilość materiałów KW, odniósł on jednak wrażenie, że zainteresowania TOMASZEWSKICH są ograniczone i prawie wyłącznie koncentrują się w zainteresowaniach akcją niemiecką na tutejszym terenie.

Na wyraźne zapytanie JANKOWSKIEGO czy TOMASZEWSKY życzą sobie otrzymywać materiały odnośnie akcji komunistycznej, TOMASZEWSKI odpowiedział z pewnym zakłopotaniem, że "oczywiście tak, ale nie w większym zakresie jak na przykład odnośnie akcji integralistów brazylijskich, pozostających pod wpływem niemieckim."

JANKOWSKI, odwiedzając TOMASZA, coraz częściej ^(spotyka) SPRYCIARZA, odbywającego tam konferencje.

X. Współpraca ze STANISŁAWEM.

Współpraca ze STANISŁAWSKIMI rozwija się coraz bardziej i to w sensie jaknajdalej posuniętej dwustronności. Kontakt, dawniej ograniczony do tygodniowych spotkań, ostatnio na skutek wymiany materiałów i spraw obie strony interesujących, rozszerzył się do spotkań niekiedy codziennych. STANISŁAW nie tylko otrzymuje i daje materiały ustne i na piśmie, lecz rozpracowuje nasze lub prosi nas o rozpracowywanie swoich materiałów.

Stosunek STANISŁAWA jest nacechowany wyraźnym zaufaniem do naszej pracy. Ponadto podkreślić należy, że okazuje on szczególne zainteresowanie akcją komunistyczną na tutejszym terenie, którą interesuje się często w stopniu nawet silniejszym niż akcją niemiecką.

Jednocześnie stale podkreśla, że tak on osobiście, jak i instytucja, którą reprezentuje, stoją całkowicie po naszej stronie w "konflikcie sowiecko-polskim".

Dalej STANISŁAW z własnej inicjatywy poszedł na pomoc techniczną Placówce, to jest w przefotografowywaniu dokumentów przez nas zdobytych i t.p. W bardzo delikatnej formie ofiarowywał się, że chętnie sfinansuje tłumaczenia i przepisywanie na maszynie, opracowań specjalnych. Oczywiście w bardzo uprzejmej i serdecznej formie odmówiliśmy, lecz sam fakt ilustruje najlepiej charakter jego stosunku do nas.

Spotkania odbywają się albo w lokalu placówki, albo w mieszkaniu PEDRO, albo w mieszkaniu przydzielonego nam STASIA. Kontakt telefoniczny utrzymywany jest codziennie.

Podczas wyjazdu PEDRO w teren STANISŁAW proponował pomoc i współpracę swoich ludzi w terenie.

Oprócz stosunków służbowych STANISŁAW stara się podtrzymać stosunki osobiste, zapraszając do siebie na "coctail" (z mr. BRADLEY - swoim szefem), odwiedzając PEDRO podczas jego choroby w domu i t.p., i t.p.

XI. Różne.

Podczas przejazdu przez Rio de Janeiro nowego kierownika SALVADORU, kierownik Placówki nawiązał z nim kontakt i starał się zrobić możliwe ułatwienia. Placówka wystarała się dla niego o "priority number 3" z Natalu do Buenos Ayres i usunęła przyczynę dłuższego zatrzymania w Rio.

X Ze STEFFALEM placówka jest w stałym kontakcie. W myśl rozkazu Szefa poczyniła wszelkie kroki w celu otrzymania wizy egipskiej i postarała się o darmowy przejazd samolotowy do Natalu (ewentualnie priarority).

2 Dla celów pokrywkowych, jak również dla zasady placówka intensywnie pomaga w sprawach zaciągowych ppor. LENARTOWICZOWI, nie tylko prowadząc stałą obserwację ochotników, lecz również ułatwiając bezpośrednio pracę kierownika funduszu zaciągowego. Kierownik Placówki interwenjuje (w charakterze pokrywkowym "Asystenta Morskiego Attaché Wojskowego") w Konsulacie Brytyjskim, w delegaturze Admiralicji Brytyjskiej, w linii okrętowej i t.p. Również, wobec tego że ppor. L. nie włada ani angielskim, ani portugalskim, Placówka tłumaczy, pośredniczy i t.p. Daje to dość roboty, lecz jest bardzo pożądane ze względów pokrywkowych.

Wobec wyjazdu z Rio de Janeiro dotychczasowego attaché wojskowego, kierownik Placówki w swoim charakterze pokrywkowym, występował wielokrotnie w okresie sprawozdawczym nazewnątrz w mundurze i wizytował rasem z FRYDERYKIEM attaché amerykańskich i brytyjskich. Na żądanie Posła również parokrotnie odwiedzał władze brazylijskie. (Min. Marynarki i Szkołę Morską Oficerską)

W charakterze pokrywkowym kierownik Placówki uczestniczył w okresie sprawozdawczym w posiedzeniu PEN-klubu i nawiązał, jako pisarz, wiele nowych kontaktów w sferach intelektualnych brazylijskich.

Pedro